

Kulturskapares villkor och kulturpolitiken - internationella exempel

En kartläggning för den konstnärpolitiska utredningen

Marika Griehsel

Innehållsförteckning

.....	1
Inledning	1
Uppdraget	2
Metod	2
Disposition	2
Finland	4
Statlig kulturpolitik	4
Stöd	5
Exempel	6
Källor	7
Frankrike	9
Statlig kulturpolitik	9
Villkor	10
Moms	11
Trend i franska kulturpolitiken 2017	12
Källor	12
Kanada	13
Statlig kulturpolitik	13
Villkor	14
Fonder och stipendier	14
Kreativa näringar och särskilda skattelättnader	14
Finansiella stöd	15
Källor	15
Norge	17
Statlig kulturpolitik	17
Villkor	18
Exempel	20
Källor	21
Tyskland	22
Statlig kulturpolitik	22
Villkor	23
Socialförsäkringssystem	23
Kulturella och kreativa näringar	24
Stöd	24
Privata aktörer, företag och stiftelser	24
Utbildning	25
Exempel	25
Källor	26
Sydafrika	27
Statlig kulturpolitik	27
Villkor	27
Stödformer	28
Exempel	29
Växande kritik	30
Källor	31

Jämförande analys.....	32
Ytterligare källor.....	35

Inledning

Vem har råd att vara kulturskapare¹ Hur ser möjligheten ut att skapa och verka fritt om den ekonomiska verkligheten gör det svårt att försörja sig? Vem är kulturskapare? Det konstnärliga fältet är brett, från dans, konsthantverk, litteratur, teater, musik, dataspelsutveckling, film, foto, mode och bildkonstnärer, bara för att nämna några. Det är helt naturligt att det råder olika meningar om ovan ställda frågor beroende på vem man frågar.

Det som presenteras i den här rapporten är en deskriptiv kartläggning med exempel på hur stöd till kulturskapare kan se ut i några andra länder samt en jämförande analys av dessa stöd.

Olika länder har olika definition om vad som ingår i begreppet kultur och kulturskapare och inriktningen inom forskningen ger också olika besked, vilket försvårar möjligheten att göra konsekventa jämförelser mellan olika länder. I denna kartläggning har jag framförallt inhämtat information från kulturdepartements hemsidor, Europarådets sammanställningar över olika länders kulturpolitik samt genom samtal med kulturforskare.

Kartläggningen visar att många kulturskapare i de länder som ingår i kartläggningen arbetar antingen som projektanställda, enskilda näringsidkare eller inom kulturföretag. En tendens är att allt färre idag har ett fast arbete eller en anställning som sträcker sig över en längre tid. Samtidigt spänner arbetsfältet för allt fler kulturskapare över många olika arenor, digitalt och globalt². Norsk forskning visar också att inkomstökningen för kulturskapare generellt ligger lägre än befolkningen i övrigt, under perioden 2006–2013.³

Det är uppenbart att offentlig kulturpolitik spelar roll för kulturskapares arbetsförutsättningar och trygghet, men för den enskilda kulturskaparen handlar möjligheten till en ekonomisk trygghet över tid ofta om generell lagstiftning bortom den direkta kulturpolitiken. Den enskilda kulturskaparen verkar också på en marknad där både skapandet i realtid och den färdiga produkten ska inbringa inkomst. Till exempel ligger frågor och lagstiftning runt upphovsrätt hos Justitiedepartementet och skatter och moms hos Finansdepartementet och det sociala trygghetssystemet hos Socialdepartementet. Enligt min bedömning är denna brist på samverkan över olika departement och samhällssektorer en utmaning och en del av problematiken att skapa ekonomisk trygghet över tid, inte minst för egenföretagare inom kultursfären. Kartläggningen tjänar främst som underlag för idéer och trendspaning.

¹ Här används begreppet kulturskapare synonymt med det i kulturpolitiken hävdvunna begreppet konstnär, som betecknar konstnärliga upphovsmän och utövare.

² Bilden bekräftas t.ex. i den finska utredningen ”Konstnärens ställning” från 2010 (www.taike.fi/documents/10921/0/Konstnärens_ställning_2010_Svensk_resumé.pdf), s. 4.

³ ”Kunstens autonomi og kunstens økonomi”, Rapport från 2015 lämnad av utredningen om konstnärsekonomin tillsatt av norska Kulturdepartementet, s. 4.

Uppdraget

Mitt uppdrag från den konstnärspolitiska utredningen är att producera en skriftlig rapport som beskriver konstnärernas villkor och konstnärspolitiken i sex länder.

Länderna ska väljas ut med syftet att inkludera ett par som har liknande, men inte identiska, konstnärspolitiska stödsystem som det svenska, ett par som använder särskilda lösningar för konstnärer inom sina skatte- och socialförsäkringssystem, ett icke-europeiskt land med särskilt intressanta konstnärspolitiska insatser och ett land som har en begränsad eller ingen konstnärspolitik. Med hänseende till dessa kriterier så har följande länder valts ut: Norge, Finland, Tyskland, Frankrike, Kanada och Sydafrika.

Norge och Finland har valts ut för att de har liknade stödsystem som det svenska. Tyskland, Frankrike och Kanada för att de har intressanta speciallösningar och Sydafrika för kulturpolicy i en politisk, social och ekonomiskt utmanade tid.

Metod

Insamling av material har främst skett via offentligt tillgängliga hemsidor i de olika länderna samt genom samtal med tjänstemän vid Kulturdepartement/informationsansvarig för kulturfrågor. Urval av internetsidor har även skett efter samråd med de svenska kulturråden i Tyskland, Frankrike och Sydafrika. En betydande del av uppgifterna då det gäller Norge, Finland, Tyskland och Frankrike har inhämtats från "Compendium, Cultural Policies and Trends in Europe". Dessa landprofiler är sammanställda av kulturforskare på uppdrag av Europarådet/ERICarts.⁴

En annan viktig källa är Trygghetsutredningen 2015, en utredning som utförts av Mats Söderlund på uppdrag av Svenska Fotografers Förbund (SFF), Konstnärernas Riksorganisation, Sveriges Konsthantverkare & Industriformgivare (KRO/KIF) och Sveriges Tecknare.⁵

Intervjuer med forskare och kulturskapare har även genomförts, främst över telefon. Redovisning av källor görs löpande via fotnoter, efter varje land samt i slutet av kartläggningen.

Lollo Jarnebrink, frilansproducent, har varit behjälplig med att ta fram material och skriva delar av kartläggningen.

Disposition

Rapporten innehåller sex enskilda länder samt en jämförande analys. Varje land inleds med en faktaruta som redovisar invånareantal, antal delstater/regioner/kommuner

⁴ www.culturalpolicies.net/web/index.php

⁵ Mats Söderlund: "Trygghetsutredningen. Likvärdig social och ekonomisk trygghet för konstnärer, konsthantverkare, industriformgivare, fotografer, illustratörer och grafiska formgivare. Tilläggsförslag till Socialförsäkringsutredningen, SOU 2015:21, 2016".

presenteras samt även landets plats på Human Development Index (HDI), framtaget via UNDP.⁶

HDI är ett mått på mänsklig utveckling och mäter olika länders genomsnittliga resultat inom tre grundläggande områden, förväntad livslängd, utbildning, inkomst.

Antalet delstater och kommuner är av intresse med tanke på att konstnärspolitiken beslutas, i vissa fall lagstiftas och genomförs på olika nivåer i samhället.

Därefter presenteras en genomgång av huvuddragen i respektive lands kulturpolitik, följt av en redovisning av stöd och villkor och slutligen något eller några intressanta exempel.

Länderna presenteras i bokstavsordning.

⁶ hdr.undp.org/en/year/2016

Finland

5,5 miljoner invånare

18 län och 311 kommuner

Plats 23 på HDI

Statlig kulturpolitik

Ministeriet för utbildning och kultur har till uppgift att förse medborgare med möjligheter att utvecklas genom utbildning och kultur, försäkra att det finns utbildad arbetskraft tillgänglig för arbetsmarknaden, att förstärka den nationella kulturen och verka för internationellt samarbete.

I en strategi som löper till 2020 säger man vidare att regeringens mål är att verka för kreativitet, pluralism och inkludering. Detta ska ske genom att skapa goda förutsättningar för konstnärer, andra kreativa yrkesgrupper och kultur- och konstinstitutioner, verka för lika möjlighet att utnyttja, nå och välja olika typer av kultur, höja produktiviteten, anställning och entreprenörskap inom kultursektorn samt förstärka den kulturella grunden i samhället. Det är kommunerna som ansvarar för utbildning och kultur på lokalnivå.⁷

År 2017 uppgår konstens och kulturens del av statsbudgeten till cirka 500 miljoner euro, varav hälften finansieras med avkastning från lotteriverksamhet.

Den finska kulturpolitiken är mer centraliserad än den svenska och är mer präglad av ett nyliberalt synsätt som är vanligare inom europeiska unionen, vilket innebär att det privata näringslivet förväntas ta större ansvar för att finansiera kulturen. Under senare år har till exempel flera universitet slagits samman, konst- och designutbildningar har förts ihop med teknik- och ekonomiutbildningar och det stora Aalto-universitetet i Helsingfors har skapats. Här har representanter för näringslivet stort inflytande över verksamheten.⁸

Finland följer strikt budgetdisciplin enligt EU Stability and Growth Pact, vilket efter den ekonomiska tillbakagången i Finland i början på 1990-talet har avspeglats i tilldelningen av statliga medel till kultursektorn. Till exempel har den statliga budgeten för konst och kultur under 2015–2016 minskat med 15 miljoner euro och ytterligare minskat med 15 miljoner euro per år under 2017 och 2018.⁹

⁷ www.kommunforbundet.fi/sakkunnigtjanster/finansiering-av-undervisning-och-kultur

⁸ "Finland, Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 18th edition, 2017, s. 3.

⁹ Ibid, s. 4.

I undervisnings- och kulturministeriets kulturpolitiska strategi 2025 som publicerades 2017 formuleras följande om utmaningen runt långsiktig ekonomisk trygghet för kulturskapare:

Ställningen på arbetsmarknaden och utkomstmöjligheterna påverkas av om en person är anställd, företagare eller självsysselsatt. I kulturbranscherna finns många självsysselsatta personer som hamnar i skuggan i den nuvarande socialförsäkrings- och arbetslagstiftningen. Konstnärers utkomst är ofta splittrad och framtiden mycket osäker. Med tanke på näringsverksamheten förekommer problem med bland annat upphovsrättsinkomsternas skattebehandling. Ansvar för behandlingen av frågor med anknytning till detta ämne fördelas på flera ministerier inom statsförvaltningen.¹⁰

2013 började den nyetablerade Arts Promotion Centre Finland (tidigare det statliga kulturrådet) att verka under utbildnings och kulturministeriet med uppgift att besluta om stipendier och stöd till kulturskapare. Verksamheten leds av Central Arts Council, som har flera underråd, tio nationella och 13 regionala. Råden, som bland annat beslutar om stipendier, består av representanter/expertter för olika kulturformer.

Stöd

Redan på 1960-talet lagstiftade Finland om ett bidragssystem för kulturskapare via stipendier.¹¹

Under 2015 har möjligheten att få sjukförsäkrings- och pensionsgrundande arbetsstipendier införts för kulturskapare och forskare i Finland.¹² Det är en ny möjlighet till ökad ekonomisk trygghet. Den så kallade LFÖPL-försäkringen gäller stipendiater som i Finland beviljats stipendium för konstnärlig eller vetenskaplig verksamhet. Det sker enligt samma modell som tidigare funnits för personer verksamma inom lantbruk och lantbruksföretag.

Om ett stipendium sträcker sig över fyra månader eller längre utan avbrott är mottagaren skyldig att anmäla detta och får då del av ålderspension, deltidspension, arbetspensionsrehabilitering och/eller invalidpension. Vid sjukdom kan även sjukersättning per dag betalas ut.¹³ Stipendiet måste motsvara en årsinkomst på 3 822 euro.¹⁴ Vid dödsfall av stipendiat ger försäkringen även förmånstagare till kulturskapare och forskare rätt till grupplivförsäkringsersättning. En begränsning är att stipendium inte stäcker sig längre än fem år och att en ansökan måste göras varje gång ett nytt stipendium erhålles.

Inom den kulturella och kreativa sektorn är det främst finsk design och dator- och mobilspel som har haft internationella framgångar. En del av framgången sedan 2012 är att immateriella rättigheter som upphovsrätt, patent, varumärkesskydd m.m., har kopplats till näringsgrenen vilket skapat mervärde. Istället för strikt export så har fokus

¹⁰ julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79879.

¹¹ "Finland. Compendium, Cultural policies and trends in Europe", s. 2.

¹² www.mela.fi/sv/om-lpa.

¹³ www.mela.fi/sv/stipendiater/lpa-sjukdagpenning.

¹⁴ www.mela.fi/sv/stipendiater.

legat på möjligheten att göra affärer av immateriella värden och då spelar kulturella och kreativa näringar en viktig roll. Statligt stöd ges över olika sektorer för att stärka värdet av produkter.

Det finns även möjlighet att få mjuka lån med fördelaktiga krediter från den statliga organisationen Tekes,¹⁵ som går in som finansiär och en garanti för privat medfinansiering.¹⁶ Tekes ger bland annat stöd till nystartade företag som vill ut på exportmarknaden.¹⁷

Risikkapitalfonden IPR.VC ger stöd till producenter av olika typer av innehåll, t.ex. för att möjliggöra att en tv-produktion kan göras om för att läggas ut på fler plattformar, som dataspel och fysiska leksaker.

Finland har även gjort mer riktade exportinsatser för att sprida finsk musik, inte minst gentemot Tyskland där Music Finland bland annat erbjuder turnéstöd och marknadsstrategiskt stöd.

Exempel

Centret för konstfrämjande (Taika) och Kulturpolitiska forskningscentret Cupore har tillsammans har utvecklat Konst- och kulturbarometern, en stor studie av olika frågor inom kultursektorn som genomförs årligen.¹⁸ Temat för barometern varierar varje år.

Konst- och kulturbarometern för 2016 undersöker värderingar och attityder till konstnärskap, konstnärligt arbete och intressebevakning hos konstnärorganisationernas styrelsemedlemmar. Sammanlagt 44 organisationer har bidragit till undersökningen. Barometern kartlägger även konstnärorganisationernas verksamhet och målsättningar samt forsknings- och utvecklingsarbete.

Av enkäten framkommer med tydlighet att oavlönat arbete är ett problem för kulturskapare inom alla konstområden.¹⁹ Många inom kultursektorn upplever att konstnärernas arbete inte värdesätts tillräckligt och att många inte är beredda att betala för det. Fenomenet har rotat sig i allmänna attityder och mängden oavlönat arbete har ökat betydligt. Samtidigt som arbetets värde har sjunkit har kraven inom arbetslivet ökat: konstnärerna förväntas vara arbetsmarknadens mångkunniga, det vill säga att en kulturskapare kan ta många olika typer av uppdrag även utanför kultursektorn för att säkra sin ekonomi.

Företrädare för konstnärorganisationerna anser att konstnärers kunskap och färdigheter inte tas till vara tillräckligt i samhället. Sysselsättningspotentialen realiseras endast om människor och företag är beredda att betala för konstnärligt arbete. Samtidigt visar en utredning som tittat på den kreativa industrins möjligheter att skapa

¹⁵ www.tekes.fi/sv/finansiering/startup/

¹⁶ Joakim Sternö och Tobias Nielsén: ”Exportera kreativitet”, Volante research, http://volanteresearch.com/wp-content/uploads/2017/04/Exportera_kreativitet.pdf

¹⁷ team.finland.fi/sv/framsida

¹⁸ www.cupore.fi/sv/information/nyheter/oavloenat-arbete-aer-ett-probelm-inom-alla-konstomraden

¹⁹ Ibid.

arbetstillfällena i Finland, att med riktade åtgärder kan antalet sysselsatta inom de kreativa branscherna öka med över 10 000 personer de närmaste åren, vilket är närmare 10 procent av den finska regeringens hela sysselsättningsmål.²⁰

För att uppnå en dräglig inkomstnivå krävs ett allt bredare kunnande av konstnärerna. De traditionella inkomstmöjligheterna börjar försvinna och konkurrensen om arbetsuppdrag blir allt hårdare.

Nästan alla som svarat på enkäten är av den åsikten att konstnärorganisationerna borde samarbeta mer kring professionell intressebevakning och konstnärspolitiska initiativ. Ett tätare samarbete upplevs samtidigt av många som besvärligt, eftersom olika konstområden har olika behov och förväntningar.

Enkätens svar ger, enligt Cupore, sammanfattningsvis följande resultat;

1. Konst ska i första hand ha hög kvalitet. Konst ska därtill vara tillgängligt (90 procent), främja nya perspektiv (81 procent) och har ett egenvärde (75 procent).
2. Konstnärens yrke är ett yrke bland andra yrken (70 procent). Om konstnärens yrke ses om ett kall är det inte i konflikt med professionalitet. Det är inte möjligt att entydigt definiera konstnärens yrke.
3. Den ekonomiska osäkerheten är stor. Antalet konstnärstipendier bör ökas (95 %). Nivån på arbetsstipendierna bör vara så högt att det täcker levnadskostnader och konstnärlig verksamhet.
4. Konstnärorganisationernas betydelse är stor. Organisationerna bör samarbeta mer inom intressebevakningen (83 procent).
5. Den splittrade arbetssituationen är ett växande problem. Konstnären borde kunna koncentrera sig enbart på konstnärligt arbete (75 procent). Hur konstnärligt arbete definieras och vad det består i varierar mellan olika konstområden.
6. Tanken på ett konstnärstreprenörskap delar åsikterna på många sätt. Uppfattningar om vad entreprenörskapet innebär skiljer sig åt mellan olika konstarter och till och med inom samma konstområde.
7. Konstens samhällliga status är relativt stabil. Konstnärernas kompetens utnyttjas inte tillräckligt i samhället (94 procent).
8. Det ekonomiska värdet på konstnärernas arbete tycks sjunka. Oavlönat arbete är ett problem inom alla konstområden (93 procent).²¹

Källor

Skriftliga

Finland, Compendium, Cultural Policies and trends in Europe, 2017.

Council of Europe / ERICarts

<http://minedu.fi/en/culture>

²⁰ Undervisnings- och kulturdepartementets publikationer 2017:18.

²¹ http://www.cupore.fi/images/tiedostot/2017/cupore_barometri_2016_13.pdf

www.taike.fi/documents/10921/0/Konstn%C3%A4rens+st%C3%A4llning+2010+Svensk+resum%C3%A9.pdf

www.cupore.fi/images/tiedostot/2017/cupore_barometri_2016_13.pdf

www.taike.fi/documents/10921/0/Invandrarkonstnarer+i+det+statliga+systemet+for+konststod.pdf

”Den nya kulturpolitiska strategin”,
julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79879/okm21.pdf

Pensionsförsäkring på MELA/LPA
www.mela.fi/sv/stipendiater

”Kreativa näringar - nyaste rapporten: svensk sammanfattning”,
julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf

team.finland.fi/sv/framsida

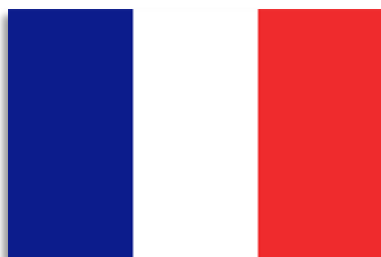
”Exportera kreativitet”, Volante Research (se kommentar ovan).

Samtal

Maria Hirvi Ijas, forskare, Cupore

Tobias Harding, forskare, Høgskolen i Sørøst-Norge

Frankrike

67 miljoner invånare

18 regioner (5 utanför Europa), 36 681 kommuner

Plats 21 på HDI

Statlig kulturpolitik

Frankrike är ett av världens främsta och mest framgångsrika länder inom kulturturism. Turistindustrin och kultursektorn är nära sammanflätade med varandra. 2011 var Frankrike den största kulturturistnationen i världen med cirka 88 miljoner besökare till kulturella evenemang, museer, festivaler, m.m.

Det råder en stark centrering kring Parisregionen vad det gäller statlig resursfördelning, trots att landet har kulturregioner som är innefattade i ett samarbete med staten och som styrs av samordnande avtal.²²

Det finns en rad avtal från 1960 och framåt om en väl balanserad distribution av kulturella aktiviteter i landets regioner för att möjliggöra tillgång till kultur för en bred allmänhet. Kommunerna, som i de flesta fall är ägare av kulturbyggnader, museer, lokal teater, bibliotek och musikskolor finansierar den statliga kulturverksamheten i allt större utsträckning och är delaktiga i det lokala kulturutbudet i högre grad än vad fransk lagstiftning påbjuder.²³

National Federation of Territorial Authorities for Culture, FNCC, består idag av över 450 regionala myndigheter där kommuner ingår för nätverkande, samordning och policyutveckling i kultursfären.²⁴

Stöd till konstnärlig verksamhet är en av huvudfåror i kulturpolitiken, tillsammans med en stark politik kring kulturarv och utbildning inom kulturskapande och konstnärliga yrken.

Traditionellt har offentliga myndigheter (staten, regionala myndigheter, offentliga institutioner) spelat en stor roll vad det gäller att stödja kulturskapare, vilket även omfattar beställning och inköp av konstnärliga verk.

²² “Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, Frankrike”, 16th edition, 2015.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

Samtidigt har den franska staten agerat för att uppmuntra privat sponsring av kultur. 2005 slöts en överenskommelse om att utveckla ett system av privat kultursponsring mellan regeringen och the Assembly of the French Chambers of Commerce and Industry.

År 2008 hade 546 000 personer ett kulturyrke i Frankrike, vilket motsvarar två procent av den arbetande befolkningen.

Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet har sedan 1970-talet samarbetat kring policy och strategier för att stärka kulturen inom det statliga utbildnings-väsendet. Konst- och kulturutbildningen inom det allmänna skolsystemet baseras på följande:

- Bild- och musikutbildning, låg och mellanstadiet (6-11 år)
- Bild- och musikutbildning, "collège" (11-15år)
- Extra kurser, tillvalsämnen och specialkurser inom olika konstnärliga grenar, gymnasiet, (15-18 år)
- Konsthistoria är obligatorisk från grundskolan upp till gymnasiet.

Villkor

Många länder i Europa har samma slags problem som Sverige vad det gäller kulturskapares generellt sett låga inkomster och tillgång till sociala trygghetssystem . En del av problematiken innefattar även att många kulturskapare tvingats in i ett "self-employment" system med arbete inom sitt eget företag (som enskild näringsidkare) och betalar sina egna trygghetsförsäkringar, sociala avgifter från en generellt sett liten inkomspotential.

Frankrike är i detta avseende ett av få länder i Europa där särskilda skattelättnader och särpolitiska system har implementerats och detta kontinuerligt sedan 1930-talet – åtgärder som motiveras med kulturens och kulturskapares särskilda betydelse för samhället.

Det finns särskilda politiska ekonomiska lösningar för kulturskapare där ett antal skattelättnader är en viktig pusselbit. De flesta kulturskapare har fluktuerande inkomster från tidsbegränsade uppdrag som till största del sker i projektform. För att underlätta för den enskilde näringsidkaren att nå en jämnare inkomstfördelning och bringa kontinuitet i verksamheten kan man begära att få betala skatt utifrån en medelinkomst beräknad på de tre senaste årens inkomst.²⁵

Vidare kan man också välja att betala en källskatt som innebär att det ensidigt dras 15 procent skatt på samtliga inkomster oavsett var de kommer ifrån. Detta leder till att egenanställda kulturskapare får liknande sociala förmåner som om man vore anställd.

Det finns också en social fond som enskilda konstnärer kan ansöka bidrag från. De särskilda skattepolitiska reglerna innefattar även att kulturskapande verksamhet undantas från viss beskattning eller beviljas särskilda avdrag och förmåner. I Frankrike

²⁵ Mats Söderlund: "Trygghetsutredningen", 2015.

är till exempel (i likhet med i Irland och Tyskland) stipendier sjukpenning - och pensionsgrundande utan att man tar in sociala avgifter på dem.

Vidare kan konstnärer och tekniker inom scenkonsten, audiovisuell och nöjesindustrin (film, television etc.) få tillgång till en speciell arbetslöshetsförsäkring (*intermittents du spectacle*) särskilt utformad för kulturskapare utan regelbunden aktivitet eller kontinuerliga anställningar.

2014 gjordes en utredning huruvida det skulle vara ekonomiskt fördelaktigt att införliva denna *intermittence* i det allmänna nationella systemet för arbetslöshetsersättning. Förslag på förändringar av det befintliga systemet utlöste en rad strejker främst bland scenkonstnärer och än så länge har den av staten godkända speciella kompensationsfonden för *intermittence* behållits. Således kan konstnärer inom scenkonst och audiovisuella sektorn dra fördelar av att man kan betrakta sig som avlönad arbetskraft.

Kulturskapare har, trots oregelbundna anställningar, tillgång till olika grader av skydd från socialförsäkringssystemet, sjukförsäkring, arbetslöshets ersättning, yrkespension och vidareutbildning inom yrket.

1951 genomfördes ett speciellt regelverk för bildkonstnärer, genom den så kallade "en-procentkommissionen". Den är baserad på principen att en procent av de totala utgifterna för att bygga, renovera eller bygga ut delar av offentliga byggnader ska reserveras till att beställa konstnärliga verk speciellt gjorda för byggnaden i fråga. Detta regelverk appliceras nu både på regionala och statliga myndigheter och har under en period av 60 år (1951-2011) genererat över 12 300 beställda konstverk.

Sedan 2016 finns en fond som administreras av Kultur- och kommunikationsdepartementet där enskilda kulturskapare inom scenkonst, musik samt företag i branschen kan söka bidrag för att skapa längre anställningar. Den så kallade FONPEPS, Fonds national pour l'emploi pérenne dans le spectacle, förfogar över 90 miljoner euro per år²⁶.

Moms

Regelverket för moms inom kultursektorn riktas huvudsakligen till fyra olika sektorer:²⁷

- Konstnärligt och litterärt skapade.
- Bevarande av kulturella arv.
- Befrämjande av kultur.
- Film, radio och tv, musikindustrin samt press och publicering.

Det finns tre momssatser: den normala momssatsen på 20 procent och de nedsatta momssatserna på tio respektive fem procent.

²⁶ traduction.culturecommunication.gouv.fr/url/Result.aspx?to=en&url=http://www.cultur

²⁷ Mats Söderlund: "Trygghetsutredningen", 2015.

Den normala momsén gäller för majoriteten av kulturella varor och tjänster. Mellansatsen på tio procent används på inträden till biografier, zoo, festivaler, museer, monument, utställningar och kulturella sevärdheter.

Den reducerade momsatsen på fem procent tillämpas sedan 2013 för böcker (även digitala) och för försäljning av biljetter till konstnärliga uppträdanden inom teater, cabaret, cirkus, konserter och shower. Sedan 2015 är även momsatsen reducerad om ett konstverk inhandlas direkt från konstnären, 5 procent istället för 10 procent.²⁸

Trend i franska kulturpolitiken 2017

Sedan maj 2017 är förläggaren och publicisten Françoise Nyssen Frankrikes kulturminister. Clarisse Fabre på tidningen Le Monde, har tittat på de områden som Nyssen, som inte tidigare har varit engagerad i partipolitik, förväntas arbeta med som del av Macrons regering. Bland annat nämns ett förslag på att kommunerna ska hålla biblioteken öppna på söndagar och införandet av ett "kulturbidrag" på 500 euro som ska kunna delas ut till 18-åringar för att skapa egen konst eller ta del av konst genom utställningar och evenemang.²⁹

President Macron har profilerats som intellektuell och har ett uttalat handlingsprogram för att stärka kulturfrågorna som han anser vara viktiga för ett lands identitet. På Macrons dagordning finns också kulturell mångfald, ett stort kulturarvsinitiativ och att utreda förhållandet mellan franska massmedier och amerikanska företagsjättar som Google, Amazon, Facebook och Apple.³⁰

Källor

Council of Europe/ERICarts: januari 2015, "Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe", 16 th edition 2015. www.culturalpolicies.net . ISSN: 2222-7334.

Mats Söderlund: "Trygghetsutredningen", 2015.

Nyhetsinslag i Sveriges Radio 2017, sverigesradio.se/sida/avsnitt/881293?programid=478

Le Monde 2017, www.lemonde.fr/gouvernement-philippe/article/2017/05/17/les-dossiers-qui-attendent-francoise-nyssen-au-ministere-de-la-culture_5129269_5129180.html

International Federation of Ars Councils and Cultural Agencies, 2017. <https://ifacca.org/en/news/2017/05/17/le-developpement-durable-un-enjeu-civilisationnel/>

²⁸ news.artnet.com/market/france-changes-tax-system-to-benefit-artists-212993.

²⁹ Nyhetsinslag i Sveriges Radio 2017, sverigesradio.se/sida/avsnitt/881293?programid=478
³⁰ fortune.com/2017/04/10/france-macron-tech-google-facebook-apple/

Kanada

35 miljoner invånare

10 provinser, 3 territorier utanför landet

Plats 9 på HDI

Statlig kulturpolitik

Kanadas kulturdepartement och dess tillhörande myndigheter spelar en viktig roll i landets kulturella, civila och ekonomiska liv. Konst, kultur och kulturarv står för 54,6 miljarder kanadensiska dollar (1 CAD= 6,8 svenska kronor) in i den kanadensiska ekonomin och skapar mer än 630 000 arbetstillfällen inom områden som film och video, radio och tv, musik, litteratur, arkiv, scenkonst, institutioner för kulturarv och festivaler.³¹

Kulturpolitik utövas på samtliga nivåer – federal, regional och kommunal – där vissa frågor kräver samråd. Samtliga provinser har kulturstrategier. Det federala stödet ska komplettera den lokala finansieringen och baseras bl.a. på regeringens prioriteringar, kultursektorns storlek och andelen tillgänglig privat finansiering.

1993 inrättades Kanadas federala kulturdepartement i Ottawa med uppdrag att stödja och främja kanadensisk identitet och kulturarv utifrån landets tvåspråkighet och mångkulturalism. Sedan november 2015 bildar Liberal Party regering med Justin Trudeau som premiärminister. Regeringsskiftet innebär bl.a. en kraftig ökning av de federala kulturanslagen under perioden 2016–2021.³²

The Council of the Arts, Ottawa, är ett kulturråd som inrättades i slutet av 1950-talet som den första federala kulturmyndigheten. Rådets anslag dubblas från 180 miljoner dollar till 360 miljoner dollar under den kommande femårsperioden som en del av de höjda federala kulturanslagen. Rådet värnar om konstens framtid som en globalt viktig fråga för att förnya kulturlivet i sig och synen på densamma. Idén är att sätta konsten i hjärtat av Kanadas politik för att öka den sociala sammanhållningen.³³

³¹ www.canada.ca/en/canadian-heritage

³² www.huffingtonpost.ca/stephane-dion/

³³ www.ottawaartscouncil.ca/en/who-we-are/mandate-and-vision

Villkor

Fonder och stipendier

Det finns ett brett spektrum av allmänna och individuella stipendier och fonder som kan sökas av festivaler, kulturarrangemang, enskilda kulturskapare inom bild, scen, musik, dans, m.m.³⁴

Det kanadensiska kulturdepartementet bidrar också till utvecklingen av kulturskapare och framtida kulturledare i den kanadensiska konstvärlden genom stöd till fortbildning av konstnärer med stark potential, vilket sker genom institutioner som erbjuder förstklassig utbildning.

I Kanada har man även fokuserat på kulturarvsfrågor, inklusive skydd av ursprungsbefolkningarnas kulturarv och fysisk aktivitet. Sport ses som en del av de kulturyttringar som ska stödjas och göras tillgänglig för många.³⁵

Kreativa näringar och särskilda skattelättnader

Skattelättnader ges med syfte att underlätta för kultursektorn att bidra till den ekonomiska tillväxten. Kulturpolitiken är inne i ett omvandlingsskede på både federal nivå och provinsnivå för att utveckla förutsättningarna att möta en ny teknisk era. Ett övergripande mål för regeringen är att öka den internationella handeln, bl.a. med hjälp av kulturella och kreativa näringar.

Sodec, Société de développement des entreprises culturelles, inrättades 1994 som en affärsdrivande myndighet med ett uppdrag att tillhandahålla riskkapital utifrån de federala kulturpolitiska målen.³⁶

Ett av Sodecs första projekt var att bidra till bildandet av nycirkusen Cirque du Soleil, som stött på ekonomiska svårigheter och räddades av ett statligt stöd 1983. Le Grand Tour du Cirque du Soleil blev en succé 1984 och efter att ha fått bidrag till ytterligare ett år anlätade Guy Laliberté, en av cirkusens grundare, Guy Caron från National Circus School för att skapa en "riktig cirkus".

Att inte använda en cirkusring eller några djur bidrog till att göra Cirque du Soleil till den moderna cirkus (nycirkus) som den är i dag. Under 1990- och 2000-talet växte cirkusen snabbt och gick från att erbjuda en show med 73 anställda till att numera ha 3 500 anställda från över 40 länder som tillsammans genomför cirka 15 turnéer världen över. Företaget bakom cirkusen beräknas ha årliga inkomster på över 600 miljoner US dollar.³⁷

³⁴ canadacouncil.ca

³⁵ canada.pch.gc.ca/eng/1427741123839

³⁶ www.sodec.gouv.qc.ca

³⁷ www.cirquedusoleil.com/about/history

Det finns också ett system för småföretagare, The Canada Small Business Financing Program, som finansieras av Kanadas industrier i samarbete med ett nätverk av långgivare på privatmarknaden. De kan tillgodose lån till kulturskapare som inte finns tillgängliga på den allmänna låne marknaden på högst 500 000 kanadensiska dollar till företagare med en omsättning på maximalt 5 miljoner kanadensiska dollar per år. Lånet kan användas till fasta tillgångar såsom inköp av utrustning och för renovering av lokaler.

Generellt så ser den kanadensiska kulturpolitiken positivt på ekonomiska och affärsmässiga kopplingar mellan kulturliv och den privata sektorn. Kulturdepartementet har möjlighet att utnämna icke-vinstdrivande organisationer som en "National Artservice Organization".³⁸ Utnämningen ger dessa organisationer rätt att utfärda så kallade officiella donationskvitton med samma fördelar som registrerade välgörenhetsorganisationer. De betyder att både enskilda individer och företag som ger pengagåvor kan dra av detta på skatten.

Ontario Media Development Corporation ger ut stöd i form av stipendier och administrerar skattelättnader till verksamheter inom bland annat, film och tv, bokpublicering, digital- och interaktivmedia samt musikindustrin.³⁹

Finansiella stöd

Allt fler provinser använder sig av skattereduktioner och direkta finansiella stöd. Det finns till exempel stöd för de 25 000 flyktingar som Kanada tar emot varje år där dessa ges ett kulturellt erbjudande med en uppsättning böcker, filmer och fri museientré som en uppmuntran att lära känna Kanada. Välkomstprogrammet är utformat av Council of the Arts Ontario Ministry of Tourism, Culture and Sports, Toronto.⁴⁰

Kulturdepartementet i den franskspråkiga provinsen Quebec har uppdaterat provinsens kulturstrategi för de kommande fem åren. Strategin sätter upp fyra mål: att främja kulturdeltagande och inkludering, stärka den lokala kulturen, understödja den kreativa ekonomin och främja konstens egenvärde genom olika regeringssatsningar.

Ontario är i dag den tredje största platsen för filmproduktion i Nordamerika och kultur är en ekonomisk drivkraft i Toronto. Skattereduktioner utgör cirka hälften av provinsens kulturbudget.

Källor

Kanadas kulturdepartement 2017 -**Fel! Ogiltig hyperlänkreferens.**

Canadian Coalition for Culture diversity 2015, Canadas cultural policies

³⁸ canada.pch.gc.ca/eng/1453401286795/1453818869642

³⁹ www.omdc.on.ca

⁴⁰ <https://news.ontario.ca/mci/en/2017/06/four-programs-to-help-immigrants-and-refugees-settle-and-succeed.html>

Brigitte Bélanger (14 april 1999). "Cirque du Soleil". Foreign Affairs and International Trade Canada.

John Rockwell (5 maj 2006). "The Soleil Never Sets". New York Times.

Emma Stenström, docent i ekonomi på Handelshögskolan, avhandling Konstiga företag. (2009)

Rapport från kulturutskottet 2016-10-17, Regeringskansliet.

Norge

5,2 miljoner invånare

11 regioner/426 kommuner

Plats 1 på HDI

Statlig kulturpolitik

Efter andra världskrigets slut inleddes ett arbete med att göra kulturpolitiken mindre centralstyrd i Norge och mer en del av bygget av en välfärdsstat och ett redskap för utbildning och folkbildning.

Under 1970-talet startade en decentralisering av kulturpolitik och administration, något som än idag är ett uttalat mål, där stort ansvar för kultursatsningar, kulturhus och bibliotek ligger hos kommuner. Det finns en stark tradition av lokala kulturinitiativ där både professionella kulturskapare och amatörer bidrar. Det var även under 1970-talet som den omfattande statliga inkomstgarantin för kulturarbetare instiftades.

2005 beslutade regeringen att en procent av statens budget årligen skulle gå till kultursektorn. Det har betytt att de statliga utgifterna för kultur ökat med 46 procent mellan 2005 och 2013. Efter 2014 har anslagen inte legat på den nivån bland annat pga. minskade intäkter från oljeindustrin. Politiken har delvis skiftat fokus från välfärd och folkbildning till betoning på kulturens roll i en globaliserad och individfokuserad miljö där kulturpolitiken bör hantera mångfalden och komplexiteten i dagens kulturutbud.⁴¹

Norges kulturminister Linda Hofstad Helleland meddelade i mars 2017 att en ny kulturutredning som ska spänna över hela kulturfältet ska dra igång under 2017. Huvudsyftet är, enligt ministern, att skapa grunden för en övergripande debatt om kulturpolitiska utmaningar de kommande åren. Hon menar att Norge behöver större kunskap och folklig förankring för att skapa god och långsiktig politik och det kan en kulturutredning bidra med.

Utredningen ska se över de kulturpolitiska konsekvenserna av teknisk utveckling, globalisering, demografiska förändringar, samhällsekonomiska verkligheter och nya förvaltningsstrukturer samt se hur informations- och kommunikationsteknologin påverkar framtidens kulturbrukare.

⁴¹ "Compendium, Cultural Policies and Trends in Europe, Norge", 18th edition, 2017.

En viktig aspekt är att se över statens roll i framtiden i förhållande till andra aktörer och förvaltningar. Utredningen görs i samarbete med kulturaktörer, kultursektorn och andra förvaltningar som har delansvar i den nationella kulturpolitiken in Norge.

Villkor

I Norge kan individer få möjlighet till stora statliga garantiintäkter om de bedöms göra betydande kulturella insatser. Det är det norska kulturrådet som är statens viktigaste organ för förvaltning och genomförande av de kulturpolitiska målen. Rådet ger både stöd till kulturskapare och institutioner.⁴² Ersättningen omprövas var tredje eller var femte år för att säkerställa att personen fortsatt bedriver konstnärlig verksamhet. Stödet kan behållas tills man går i pension. Unga, oetablerade kulturskapare som genomgått utbildning kan också erhålla stöd i form av stipendier.⁴³

Majoriteten av kulturskapare är frilansande och de senaste åren har inkomsten från icke direkt konstnärliga aktiviteter ökat markant. Forskningsinstitutet Telemarksforskning har tagit fram siffror som visar att den faktiska inkomstnivån för kulturskapare har gått ned om man ser till inkomst från kulturarbetet mellan åren 2006-2013. Många har istället inkomster relaterade till kultur och konst, till exempel som lärare eller tjänar pengar på något helt annat för att på fritid arbeta med kulturellt skapande.⁴⁴

I utredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* från 2015 tas bland annat frågan upp runt kulturskapares syn på begreppet entreprenör. Sammanställningen bygger på ett forskningsunderlag från Telemarksforskning i Norge. Det framgår att många anser att begreppet inte är förenligt med att ha fokus på det konstnärliga. Samtidigt menar många att det är ett problem med brist på kunskap och erfarenhet inom egenföretagande vad avser t.ex. ekonomi och administration.⁴⁵

Flera olika departement är ansvariga för att ge olika former av stöd. Det finns en rad satsningar som skapat arbetstillfällen och ökad kunskap om kultur. Kulturryggsäcken är ett samarbete mellan kulturdepartementet och utbildningsdepartementet som ska ge alla elever i grund- och gymnasieskolan tillgång till ett brett utbud av kulturupplevelser.

Music Norway är en paraplyorganisation vars uppgift är att marknadsföra norsk musik utomlands. Stödet kommer direkt från utrikesdepartementet och kulturdepartementet, men verkar självständigt enligt principen om armlängds avstånd.

Även NORAD, Norges motsvarighet till SIDA är med och förmedlar stöd till olika projekt och organisationer vars syfte är att främja norsk kultur internationellt.

⁴² ”Kunstens autonomi og kunstens økonomi”, 2015.

⁴³ www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/arbeidsstipend-for-yngre-nyetablerte-kunstnarar

⁴⁴ ”Kunstens autonomi og kunstens økonomi”, 2015.

⁴⁵ Ibid, s. 133.

Norska filminstitutet har till uppgift att förmedla filmkonsten generellt och norsk film internationellt.

NORLA - Norwegian Literature Abroad, verkar bland annat för att norsk litteratur ska översättas till olika språk samt ger stöd till författare för resor och medverkan vid internationella bokmässor.

Biblioteken, som är kommunernas ansvar, har fått ökade nationella anslag för att det ska finnas en likvärdig infrastruktur runt digitala tjänster, inklusive e-böcker, och för att biblioteken ska fortsätta att verka som kulturella och sociala mötesplatser.

I Norge har även frågan om ersättning vid utställningar på offentliga platser och statliga museer, samt vid privata gallerier dit allmänheten tillträde, varit en viktig och omdebatterad fråga. Ett avtal liknande det svenska MU-avtalet omförhandlades under 2016.

Det finns en rad andra organisationer med statligt stöd vars syfte är att medverka till att stärka kulturskapares situation i Norge och internationellt. The Office of Contemporary Art Norway (OCA), Performing ArtsHub (PAHN), Norwegian Crafts, Norwegian Centre for design and Architecture (DogA). Statligt stöd har lämnats till infrastruktur som nya museer, kulturhus och det omdiskuterade operahuset i Oslo är några ytterligare exempel. Totalt har 11 miljarder NOK satsats de senaste tio åren.

Den norska regeringen inleder under 2017 via Kulturrådet en satsning för att skapa tillväxt och arbetsplatser inom kulturella och kreativa näringar. Målet är att öka kompetensen inom företagande och öka den ekonomiska omsättningen, så att fler kulturskapare ska kunna leva på sin konst.⁴⁶ Redan 2015 inleddes satsningen via ett center under namnet Kunnskapsverket.⁴⁷

Ett extra stöd på 7,4 miljoner norska kronor ges för att utveckla företag samt 10,1 miljoner norska kronor för branschutveckling i landets regioner.

Projekt som bidrar till att konstproduktioner får en större betalande publik, till exempel via distribution, marknadsföring och annan förmedling kan ges stöd. Målgruppen för stödet är mellanhänder som arbetar i samverkan med kulturskapare, som agenter, managementbolag, gallerister, producenter och arrangörer. Regionala branschkontor ska placeras runt om i Norge med början i Trondheim i höst.

"Vi är bra på att stimulera kulturproduktion i Norge men inte lika bra på att utveckla strukturerna runt dem som är kulturaktörer. Om fler kulturskapare ska få större intäkter av sin konst så måste dessa strukturer stärkas", säger Kulturrådets direktör Kristin Danielsson.⁴⁸

⁴⁶ www.kulturradet.no/stotteordninger?tema=1048987

⁴⁷ kunnskapsverket.org

⁴⁸ www.kulturradet.no/kreativ-naering/vis/-/kulturradet-lanserer-to-nye-tilskuddsordninger-for-kulturell-og-kreativ-naering

Regeringen har också föreslagit vissa förändringar inom upphovsrätten, vilket har lett till diskussioner inom kultursektorn kring frågor om ägandeskap vid till exempel beställningsverk för teve.

Under 2017 har följande statliga medel tilldelats kultursfären:

- Stipendier och garantiinkomster: 307,5 miljoner NOK
- Andra ersättningar: 186,3 miljoner NOK

Ytterligare satsningar som genomförs mellan 2014–2017 för att stärka kultur och kreativitet:

- Pilotprojekt för utställningar: 18 miljoner NOK
- Galleristöd utlandssatsning: 3 miljoner NOK (från 2015)
- Stöd till stipendier för kritiker: 2,5 miljoner NOK (2014-2015)
- Talang Norge: 36,1 miljoner NOK (från 2015)
- Uppföljning Konstnärsekonomiska utredningen 13,1 miljoner NOK (2016)
- Etablering av Kreativt Norge 2017 24,1 miljoner NOK

Det finns en rad andra icke-statliga organisationer som också ger stöd till kulturskapare, till exempel fonden för utövande konstnärer, FFUK. Kriteriet för att få bidrag är att kulturskaparen är sysselsatt med sin konst på heltid i Norge men man behöver inte vara norsk medborgare. Fonden fördelar runt 30 miljoner norska kronor per år och medlen kommer från avgifter på musik som inte är upphovsrättsregistrerade i Norge.⁴⁹

Exempel

Inför den internationella Bokmässan i Frankfurt 2019 har det nystartade nätverket Norwegian Arts Abroad planer på att genomföra gemensamma insatser för att marknadsföra norsk kultur. Nätverket består av kulturorganisationer inom hantverk, konst, film, design, arkitektur, scenkonst, musik och litteratur. Satsningen har tilldelats 6 miljoner NOK inom ramen för kulturella och kreativa näringar och kommer att utvärderas av kulturforskare.⁵⁰

Norska filminstitutet har sedan 2016 ett specifikt uppdrag att med ekonomiska incitament få internationella filmbolag att förlägga produktioner till Norge. Utrikesdepartementet har med biståndsmedel lämnat stöd gått till filmutveckling och filmskapande i utvecklingsländer, i samarbete mellan lokala produktionsbolag och norska samproducenter.⁵¹

Telemarksforskning tar varje år fram **Norsk kulturindex** där man tar temperaturen på kommuners kulturutbud och en rad andra exempel som har med kultur och kreativitet att göra.⁵² Norge har många små kommuner med färre än 10 000 invånare där

⁴⁹ www.ffuk.no

⁵⁰ www.norwegiancrafts.no/projects/norwegian-arts-abroad

⁵¹ www.nfi.no/bransje/insentivordningen

⁵² www.telemarksforskning.no/publikasjoner/detalj.asp?r_ID=3048&merket=3

kulturlivet blomstrar, ger arbetstillfällen både direkt och indirekt genom ökad turism till exempel.

För femte året i rad ligger Röros i topp. Där bor många kulturskapare, de har ett brett och varierat kulturutbud. För att ytterligare stärka möjligheten för kulturen i hela landet ska mer statliga medel föras över till regionerna under 2018.⁵³

Nyligen presenterade även det näringspolitiska rådet sin rapport till norska regeringen där de undersökt hur staten kan öka möjligheten för ytterligare tillväxt inom kulturella och kreativa näringsgrenar.⁵⁴

Källor

Skriftliga

www.culturalpolicies.net/Norge

”Kunstens autonomi og kunstens økonomi”, norsk statlig utredning, 2015

”Exportera kreativitet” - Volante Research, volanteresearch.com/wp-content/uploads/2017/04/Exportera_kreativitet.pdf

www.kulturradet.no/kreativ-naering/vis/-/kulturradet-lanserer-to-nyetilskuddsordninger-for-kulturell-og-kreativ-naering

www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-kulturmelding/id2542887/

www.nfi.no/eng

www.telemarksforskning.no

Samtal

Vigdis Moe Skarstein - utredningsledare, ”Kunstens autonomi og kunstens økonomi”.

Mette Kvandal, seniorrådgivare, Kulturdepartementet, Norge

Sveinung Golimo, Norska filminstitutet.

Tobias Harding, Högskolan i Sörost, Norge

⁵³ www.kulturradet.no/norsk-kulturfond/vis-artikkel/-/overforing-av-tiltak-fra-kulturfondet-til-regionalt-niva

⁵⁴ www.regjeringen.no/no/aktuelt/kulturministeren-og-naringsministeren-mottok-innspill-om-kulturell-og-kreativ-naringsutvikling/id2557921/

Tyskland

82 miljoner invånare

16 delstater 11 092 kommuner (2015)

Plats 4 på HDI

Statlig kulturpolitik

På grund av Tysklands historia, dels under nationalsocialismen, men även under DDR-tiden då kulturen styrdes med järnhand av staten, så har ett mycket medvetet synsätt utvecklats då det gäller offentligt finansierad kultur. Den ska bedrivas enligt principen om armlängds avstånd, det vill säga att det inte finns någon nationellt bindande definition på kultur som grund för kulturpolicy, utan varje delstat har sin egen kulturminister och ansvar för kulturpolitik. Kulturpolitiken är inte centralstyrd eller centralt finansierad, eftersom kultur anses vara en angelägenhet mellan medborgare och federala, lokala myndigheter samt privata aktörer och finansiärer.⁵⁵ Ingen myndighet ska påverka kulturpolitikens innehåll på det sätt som skedde under nationalsocialismens tid eller under kommunistiskt styre i DDR.

Under senare år har kulturpolitiken allt mer i kopplats till demografi, migration och värdefrågor, där kultur kopplas till socialpolitik och sociala utmaningar.⁵⁶ Merparten av de offentliga utgifterna för kultur ligger hos Tysklands 16 förbundsländer. I flera av förbundsländernas författningar slås det fast som en grundprincip att ett så stort antal medborgare som möjligt ska ges möjlighet att delta i kulturella verksamheter. All offentlig kultur, insatser och utgifter ska därför verka för ett fritt och obegränsat deltagande i kulturen.

Förbundsländerna svarar för stödet till museer, teater, kulturutbildningar samt merparten av finansieringen av underhåll av kulturhistoriskt viktiga byggnader och platser. De lokala myndigheterna ska fördela stöd, men inte påverka innehåll enligt armländprincipen.

Den federala regeringen har ansvar för högre utbildning samt för utrikeskulturpolitik, det senare till exempel via Goetheinstitutet. Kostnader för underhåll av specifika byggnader av kulturhistoriskt värde har även legat på nationell nivå.

⁵⁵ "Compendium Cultural Policies and Trends in Europe, Tyskland", 17th edition 2016, s. 50.

⁵⁶ Ibid, s. 5

Tyskland har bättre ekonomiska förutsättningar än övriga länder som kartlagts, främst på grund av sin industri och stora befolkning. Det är Europas näst folkrikaste land efter Ryssland och har världens femte största ekonomi.

Det finns en långvarig tradition att det privata, både företag, stiftelser och enskilda medborgare engagerar sig och stödjer kultur. Frikostiga skatteavdrag för företag har lett till stora bidrag. Enbart i staden Hamburg uppskattas det att mer än 40 procent av alla företag ger stöd till kulturen.⁵⁷

Villkor

Socialförsäkringssystem

Tyskland har en unik och uppskattad socialförsäkringsmodell inom kulturen sedan 1980-talet. Det uttalade motivet är att kulturen och kulturskapare har en särskild betydelse för samhället och att det är viktigt att skapa långsiktigt trygghet för den enskilda kulturskaparen.

Den speciella socialkassan, Künstlersocialkasse, KSK, är ett system för personer som bedriver konstnärlig eller publicistisk/journalistisk verksamhet som yrke och inte är anställd, utan verkar som enskild näringsidkare/egen företagare. Anslutna betalar halva den sociala avgiften via skatten och får på detta sätt tillgång till det sociala försäkringssystemet till en reducerad kostnad.

Enskilda kulturskapare ansöker om tillträde utifrån utbildning och nivå på produktion. Man ska styrka att man arbetar som kulturskapare och att man har en minimiinkomst på 3 900 euro. Nyetablerade har en period på fem år att komma upp till den lägsta nivån. Vid anslutning till Künstlersocialkasse omfattas man av pension, ersättning vid sjukdom samt särskild omvårdnad av äldre. Arbetslöshetsstöd utgår inte.

Institutioner som museer, teatrar, gallerier med flera som har inkomster från kulturskapares prestationer bidrar till kassan med cirka 5 procent av intäkterna från verksamheten (Künstlersocialabgabe). Detta utgör 60 procent av den andra halvan in i kassan. De resterande 40 procenten betalas av respektive förbundsland.

I Tyskland är de flesta inom kulturområdet och kreativa näringar fortsatt anställda. Där råder samma villkor och rättigheter till trygghetssystem som för anställda generellt.

År 2014 var 249 000 företag aktiva inom kulturella och kreativa näringar. De omsatte gemensamt 146 miljarder euro per år med över 809 000 personer anställda.⁵⁸

Småföretagare som har en omsättning under 17 500 euro betalar inte moms. Moms på litteratur och ljudböcker ligger på 7 procent till skillnad från den normala momssatsen på 19 procent. Under vissa förutsättningar är offentliga, icke-kommersiella kulturaktiviteter helt undantagna moms och andra skatter.

⁵⁷ "Compendium, Cultural Policies and Trends in Europe, Tyskland", 17th edition 2016, s. 53.

⁵⁸ Ibid, s. 27.

Den officiella siffran visar att 1 620 000 personer var verksamma inom kultur och kreativa näringar 2014.

Kulturella och kreativa näringar

Kulturella och kreativa näringar uppmärksammas allt mer som en fristående men viktig del inom allt kulturskapande. Redan 2007 inledde Ministeriet för ekonomi i delstaten Nordrhein-Westfalen ett arbete för att ge stöd till unga kulturentreprenörer.

Nu utökas arbetet vid Centre for Excellence for Culture and Creative Industries för att öka samarbetet mellan kultur och en rad andra näringar som till exempel marknadsföring och tillverkningsindustri, för att skapa nya plattformar och nätverk.

Satsningen är ett initiativ från det federala ministeriet för ekonomi och teknologi samt den av regeringen utsedda kommissionären för kultur och media, en ministerpost i den federala regeringen och leder arbete i utskottet för kultur och media i det tyska nationella parlamentet, Bundestagen.

En intressant uppgift för Parliamentary Committee on Cultural and Media Affairs, är bland annat, att överse hur politiska beslut påverkar kulturen. Detta kallas Kulturverträglichkeit, eller på svenska, kulturkompatibilitet. Det anses svårt att omsätta i praktiken, men är en markör och ett medvetandegörande om hur olika beslut och lagar som kan verka ligga bortom kulturområdet får konsekvenser för kulturskapare.⁵⁹

Stöd

Det finns en rad olika stipendier och utmärkelser finansierade med både offentliga och privata medel. 2013 återfinns över 6000 olika priser i handboken för Kulturpriser⁶⁰. Summorna är ofta små och innebär inte någon nämnvärd inkomst för kulturskapare utan är främst ett erkännande som kan leda till uppmärksamhet och därmed skapa bättre förutsättningar för arbete och inkomst. Trots det stora antalet priser anses det att den totala summan inte utgör mer än en procent av vad som spenderas på kultur i Tyskland.

Privata aktörer, företag och stiftelser

Det finns en lång tradition i Tyskland av privata aktörer och initiativ inom kulturområdet. På senare tid har det fått ytterligare relevans, eftersom både de offentliga och privata kassaflödena minskade med början under den finansiella krisen 2008-2009. Undantaget är den federala regeringen som har ökat sina utgifter för rustning av platser och byggnader av nationell historisk vikt, inte minst i huvudstaden Berlin.

Volontärarbete, vänskapsföreningar, insamlingar, företag och stiftelser får en allt större betydelse för kulturlivet lokalt.

⁵⁹ "Compendium, Cultural Policies and Trends in Europe, Tyskland", s. 7.

⁶⁰ www.kulturpreise.de

Sedan 2000 finns det lagstiftning som gör det lättare att starta och ge gåvor till stiftelser. Gåvor kan ges skattefritt upp till 20 procent av stiftelsens årliga inkomst. Bidrag för att starta stiftelser kan uppgå till 1 miljon euro utan att beskattas. Det uppskattas att enbart företag sponsrar upp till 350 miljoner EUR per år till kultursektorn.

Utbildning

Den federala regeringen har sedan 2012 finansierat extra insatser för kulturverksamhet till barn och ungdomar med extra inlärningsbehov. Detta administreras via kommunala aktörer och sker efter skoltid.

Det finns även priser som delas ut till projekt som påvisat goda resultat då det gäller samarbete mellan kulturinstitutioner och skolor samt satsningar som ska leda till nya samarbeten i detta område. Konst, musik- och kulturutbildningar är ett federalt ansvar via universitet och högskolor. Det finns 29 konstskolor och 24 musik-, dans- och dramaskolor.

Exempel

2010 skapades mötesplatser i Ruhrområdet som en del i arbetet med kulturhuvudstäder i Europa. Det var ett samarbete mellan 53 städer där kulturskapare, näringsliv och politiker gick samman under temat "Essen for the Ruhr" med mottot "Change through Culture - Culture through Change".

Ruhr är inte längre ett industriområde, men har genom olika projekt, som museer, "event" och temaparker, lyckats dra till sig miljontals besökare årligen och därmed skapat nya arbetstillfällen. Ett framgångsrikt koncept där gamla industrilandskap omvandlas till kulturell mötesplats.⁶¹

Som ett svar på en internationell trend, där extra satsningar görs för att locka besökare till storstäder, har den tyska federala regeringen beslutat att under de närmaste 10 åren ge medel för att stärka Berlin som kulturhuvudstad.

Även kultur och integration är ett fokusområde och i maj 2017 lade Tyska kulturrådet, en sammanslutning av en rad intresseorganisationer, fram 15 teser på temat "Initiative kulturelle Integration".⁶² En av testerna säger; Die Kunst is Frei, konsten är fri och utvecklar idén om att kultur och skapande är oumbärligt för det fria och öppna samhället.⁶³

⁶¹ www.germany.travel/se/staeder-kultur/staeder/bochum.html

⁶² kulturelle-integration.de

⁶³ kulturelle-integration.de/thesen/

Källor

Skriftliga

"Compedium Cultural policies and trends in Europe, Tyskland".

www.culturalpolicies.net

www.kultur-oeffnet-welten.de

www.bundesregierung.de/content/DE/artikel/BKM/Kurzmeldungen/2017/05/2017-05-08-hauptstadtfinanzierungsvertrag

www.kulturrar.de/ueber-uns/

www.bmwi.de

Samtal

Josefin Fürst, programkoordinator, Goetheinstitutet, Sverige

Sydafrika

55 miljoner invånare

9 regioner

Plats 119 på HDI

Statlig kulturpolitik

Det sydafrikanska kulturdepartementets mandat är bland annat att utveckla och stärka konst, kultur och kulturarv samt verka för nationsbyggande med fokus på kulturens roll för socialt hållbar utveckling. I detta ingår att förbättra möjligheterna för kulturskapare nationellt och globalt och på så vis få till stånd långsiktig hållbarhet inom kultursektorn.

Processen att ta fram ett policydokument i mitten på 1990-talet, efter det första demokratiska valet och rasåtskillnadspolitikens (apartheid) avskaffande, präglades av ett öppet och inkluderande förhållningssätt från departementet, där kulturskapare var med och utformade visioner och mål för en ny kulturpolitik.⁶⁴

I dag ligger fokus allt mer på kulturella och kreativa näringar och jobbskapande inom kultursfären där kulturturism är en viktig faktor. Det finns numera en mer uttalad policy att kulturen ska vara med och utjämna de stora ekonomiska klyftorna i samhället, öka kompetensen och stärka ekonomin hos befolkningen.

Kulturdepartementet har ambitiösa program för att stödja kulturskapares möjligheter att synas internationellt. Enligt kulturdepartementet skapades drygt 15 000 nya arbetstillfällen inom kultursektorn under 2016.

Villkor

Det finns inga speciella villkor för kulturskapare då det gäller statliga trygghetssystem utan det finns en rad stipendier och projektstöd. Vid anställning vid en kulturinstitution med offentligt stöd råder goda villkor med sjukförsäkringar och pension. För enskilda näringsidkare och företagare inom kulturområdet råder inga skattelättnader.

Den generella moms på 14 procent gäller även inom kultursektorn.

Sedan ett antal år finns det ett omfattande bidragssystem där pension, barnbidrag och vissa mindre stöd utgår. Upp till 20 miljoner sydafrikaner är beroende av dessa bidrag för sin dagliga försörjning och det får antas att en rad kulturskapare, inte minst kvinnor och män som arbetar med konsthantverk och bildkonst, ingår i denna grupp.

⁶⁴ www.gov.za/about-sa/arts-culture

De ekonomiska klyftorna i Sydafrika har inte minskat sedan 1994 och det är samma grupp som tidigare diskriminerades som i största utsträckning fortsatt lever på eller under marginalen.

För tillfället finns det inga skatteavdrag för företag eller privatpersoner som donerar till kultursfären, men detta ses över av regeringen eftersom skatteavdrag kan göras vid pengagåvor till utbildningssektorn och välgörenhet. Det finns ett ökat intresse bland filantroper att skänka till kultursfären.⁶⁵

Ett flertal länder, bland annat Tyskland via Goetheinstitutet och Frankrike via Alliance Française, ger omfattande stöd till sydafrikanska kulturskapare. Även Sverige har via bilateralt samarbete gett stöd till kultur efter 2000.

Under kampen mot apartheidregimen gav Sverige betydande bistånd till olika organisationer som med hjälp av kulturinsatser arbetade för ett demokratiskt Sydafrika.

Stödformer

The National Arts Council som är underställt kulturdepartementet fördelar stöd i form av stipendier. En gång om året kan sökande presentera projekt där expertpaneler i inom sju olika kulturområden ger rekommendationer till rådet som sedan beslutar om vilka som ska få stöd.

Statligt stöd utgår till ett antal teatrar, orkestrar och museer, främst i storstadsregionerna. Även ett antal konstgallerier erhåller stöd.⁶⁶

Extra satsningar har gjorts för att främja film- och tv-produktion samt att skapa incitament för internationella filmbolag att förlägga filminspelningar i Sydafrika.

Det ges även statligt stöd till filmfestivaler med bland annat fokus på kvinnliga regissörer. Kulturfestivaler anordnas under hela året och blir alltmer populärt.

"Living, living Legends " är ett nytt projekt där landets historia berättas och delges av dem som kämpade för sin frihet och demokrati inom anti-apartheidrörelsen.

"The Art Bank" är ett projekt där unga konstnärers verk köps och ställs ut på via National Museum, något som är tänkt att ske årligen.

Ett annat stöd för unga, kallas "The Incubator program" där kulturskapare i landets olika provinser utbildas främst inom design- och hantverksområdet.

Staten ger licens till operatörer som driver det nationella lotteriet. National Lotteries Commission har till uppgift att fördela intäkterna från lotteriverksamheten där en

⁶⁵ www.dailymaverick.co.za/article/2016-09-12-op-ed-should-philanthropy-be-funding-arts-and-culture/#.WThz3jOB3dQ

⁶⁶ www.nac.org.za

betydande del, knappt 30 procent går till konst, kultur och kulturarv. Stödet fördelas via olika departement.

En av de större satsningarna från regeringens sida kallas The Mzani Golden Economy och har fokus på kulturevenemang, turism, konst till offentliga platser, satsning på kreativa näringar samt kultur i skolor.⁶⁷

En annan viktig aktör är Business and Arts South Africa. BASA är en enskild organisation som grundades 1997 som ett samarbete mellan kulturdepartementet och näringslivet. Deras roll är att vara en katalysator och skapa samarbete och partnerskap mellan kulturskapare och näringslivet i Sydafrika för att lyfta kulturens roll i samhällsbygget. BASA ger en rad stöd och är även verksamma inom utbildningssektorn och kreativa näringar.⁶⁸

Exempel

Kulturfestivalen i Grahamstown, Arts Alive, är en årligt förekommande festival som är internationellt känd och ett utmärkt exempel på den kreativitet och det oberoende som kulturskapare i Sydafrika och i regionen utgör. Festivalen erhåller både statligt stöd, stöd från företag, bland annat en av Sydafrikas största banker samt internationellt stöd, till exempel från Sverige.⁶⁹

Kapstadens operahus har rönt stora framgångar inte minst internationellt där en rad nya sångare och musiker från så kallade icke-priviligerade grupper har etablerat sig på den internationella arenan. En del av intäkterna från Kapstadens opera går tillbaka in i samhället via utbildningsstipendier till nya talanger inom operaområdet.⁷⁰

Denna typ av stöd till unga från så kallade under-priviligerade områden är vanligt inom flera konstformer och i vissa fall finansieras stipendier och utbildning med medel från det nationella lotteriet.⁷¹

För att stärka den lokala sydafrikanska musikscenen har det statliga radiobolaget SABC infört en policy att 90 procent av musiken som spelas ska vara lokal. Beslutet har kritiserats från musikbranschen och nu överväger SABC att slopa den så kallade 90 procent-regeln eftersom man anser att den skadad SABC ekonomiskt.⁷²

⁶⁷ [mzansi golden economy 20110411_2.pdf](#)

⁶⁸ www.basa.co.za

⁶⁹ www.nationalartsfestival.co.za/2017-festival/programme-2017/

⁷⁰ www.capetownopera.co.za/support-us/

⁷¹ www.jso.co.za/Projects.

⁷² www.huffingtonpost.co.za/2017/04/12/report-sabc-may-scrap-90-local-content-policy_a_22036892/

Växande kritik

Allt fler inom kultursfären anser att kulturdepartementet redan från slutet av 1990-talet bedrivit politisk påverkan och nepotism och inte uppfyllt idén om att kulturstödet ska bedrivas enligt principen "arms length policy".

I takt med att korruptionen inom regeringspartiet ANC blivit allt mer påtaglig ökar kritiken från kulturskapare om hur offentligt stöd fördelas. Samhällskritiska projekt tilldelas sällan statligt stöd och inom landets olika regioner har tjänstemän inom kultursektorn förlorat sitt oberoende eftersom de allt mer tvingats att följa regeringens påbud, med risk för att annars förlora sina arbeten.

Kulturskapande som är beroende av statligt stöd har utövat viss självzensur. Civilsamhällets möjlighet att via kultur agera fritt och påverka samhällsutvecklingen till ett mer tolerant och rättvist samhälle har därmed försvagats.

De regioner och områden som var eftersatta under apartheidtiden har inte prioriterats i den utsträckning som förväntades efter 1994, utan statligt stöd har getts till storstäder och redan etablerade kulturinstitutioner.

Inom den afrikaanstalande befolkningen, vilken utgörs främst av den tidigare gynnade gruppen vita, men även av färgade som har afrikaans (gammal holländska) som sitt modersmål har kulturutbudet och kulturskapande vuxit under de senaste åren. Dels inom musik, film och tv men också med olika typer av kulturfestivaler. Det finns en ekonomisk bas inom den afrikaanstalande gruppen som gjort att de kunnat verka och växa utan stort stöd från det offentliga. Med elva officiella språk och tydliga rättigheter kopplade till bevarande av minoriteters kultur så ligger det i linje med offentlig policy.

Frågan har dock uppkommit bland verksamma inom kulturen huruvida förstärkningen av enskilda språk och kulturgrupper nu missgynnar idén av nationsbyggande bortom språk och kultur. Möten över språk och kultur anses mycket viktiga för att motverka arvet efter apartheid men idag sker dessa möten främst inom medelklassen och en etablerad kulturelit.

En av Sydafrikas ledande dramatiker har utvecklat sin syn på den statliga kulturpolitiken i samband med att Kulturdepartements nya policyförslag skickas ut på remiss. Det är en svidande kritik mot ANC-regeringen där Sydafrikas blomstrande kulturliv beskrivs som ett resultat av resurser och nätverk bortom det som finansieras med statliga medel och att regeringen, vars kulturpolicy främst borde verka för att ge marginaliserad gruppers möjlighet att utöva och delta i kulturlivet, fortsatt missgynnar dessa grupper.⁷³

⁷³ Mike van Graan: "Revised white paper on arts, cultural and heritage", 2017,

Källor

www.nac.org.za

“The South African Handbook on Arts and Culture”.

www.basa.co.za

www.nationalartsfestival.co.za

[mzansi golden economy 20110411_2.pdf](#)

Jämförande analys

Ska man välja ett ord för att generellt beskriva kulturskapares villkor i de länder som ingår i denna kartläggning så är det: utmanande.

Trots att varje land har en uttalad kulturpolitik och kulturens roll betonas i arbetet för att främja demokrati, skapa inkluderande och toleranta samhällen i en föränderlig värld samt att kultur och kreativa näringar identifieras som viktiga aktörer på arbetsmarknaden, så brister samverkan mellan myndigheter.

Det är bara om du är väletablerad, har verksamhet som genererar inkomst regelbundet och över tid och/eller har fast anställning eller förmögenhet, som ekonomisk trygghet för den enskilda kulturskaparen upprättas.

Kulturskapare är i stor utsträckning egna näringsidkare. Skapandets villkor är oftast sådana att många accepterar att arbeta ideellt och utan ersättning. De flesta subventionerar dessutom sitt skapande med inkomst från andra arbeten. Detta är tydligt både i Norge och i Finland där just inkomst och samhällets attityd till kulturarbetare undersökts. Det finns en utbredd syn att kulturarbetare är samhällets mångsysslare och kan subventionera skapande med obetalt arbete och med andra sysselsättningar för att tjäna pengar.

En förutsättning för att skapa goda villkor för kulturskapare är att beslutsfattare dels förstår under vilka villkor kreativt arbete utförs samt att det finns en samverkan mellan olika myndigheter som skapar landskapet för arbete och ekonomisk trygghet inom kultursektorn.

I ett samtal med KLYS:s verksamhetschef Ulrica Källén i samband med denna kartläggning nämndes begreppen en smal konstnärspolitik där kulturdepartement och kulturminister ger riktlinjer, i förhållande till den bredare konstnärspolitiken, som av nödvändighet spänner över många departement och myndigheter.

I Sverige har Konstnärsnämnden regeringens uppdrag att genom bevakning och analys, fördjupa och sprida kunskap om konstnärers ekonomiska och sociala villkor samt förutsättningar för konstnärligt skapande. Informationen ges via webbportalen Konstnärsguiden.⁷⁴ Den är informativ men också ett exempel på hur många olika försäkringar, skatter och regler en kulturskapare bör ha kunskap om då man ska verka som projektanställd, enskild näringsidkare eller företagare inom kultursektorn. Om en person främst ser sig som kulturskapare och inte som entreprenör kan det administrativa arbetet utgöra många hinder som också motverkar en kulturskapares potential att skapa arbete och inkomst. I Tyskland har det inrättats en särskild myndighet för att säkerställa att lagstiftning inte äventyrar kulturskaparens möjlighet att verka fritt och med tryggad ekonomi över tid och in i pensionen. Där har alltså kulturskaparen en särställning då det gäller social trygghet på grund av kulturens viktiga roll i samhällsbygget.

⁷⁴ www.konstnarsnamnden.se/konstnarsguiden

De kulturella och kreativa näringarna i Europa omsätter mer än 709 miljarder US dollar om året och man beräknar att 7,7 miljoner människor är sysselsatta inom kultursektorn 2015.

Majoriteten av arbetstillfällena återfinns inom musikbranschen och publik scenkonst, men även reklambranschen är en stor arbetsgivare. Det är uppenbart att myndigheter i alla länder som kartlagts ser en enorm potential i att utveckla näring inom kultur och kreativitet, både inom den egna nationen och på exportmarknaden. Men ska området utvecklas måste det kulturella arbetet värdesättas utifrån sin egenart.

I den finska Kulturbarometern slås det fast att sysselsättningspotentialen realiseras endast när människor och företag är beredda att betala för konstnärligt arbete. Det måste också till en samverkan mellan olika konstnärsområden för att kulturskapare ska kunna påverka myndigheter och kräva bättre villkor.

Det privata näringslivet eller enskilda aktörers bidrag till kultursfären skulle också kunna vara större, som i Tysklands fall, om det fanns skattepolitiska incitament för att bidra och ge stöd till kultur generellt.

I Trygghetsutredningen av Mats Söderlund (2015) specificeras följande fyra strategier som länder kan använda sig av och som i samtliga fall motiveras med kulturens och kulturskapares särskilda betydelse för samhället och dess sammanhållning:

1. Generella system:

Grunden är att skapa så generella system som möjligt. Konstnärer får del av systemen på exakt samma villkor som alla andra. Det leder ofta till ett underskott av social trygghet för konstnärer, vilket man försöker kompensera med stipendier och bidrag i någon form.

2. Skattepolitiska regler:

Kulturskapare undantas från beskattning eller beviljas särskilda avdrag och förmåner. Som till exempel Irland, Frankrike och Tyskland men även Finland där stipendier gjorts sjukpenning- och pensionsgrundande.

3. Särlosningar i socialförsäkringarna för konstnärer:

Tysklands "konstnärssocialkassa" är en modell som hanterar kreatörers mångskiftande, växlande och svårfångade inkomst- och arbetsförhållanden.

4. Konstnärspolitiska åtgärder:

Många länder riktar åtgärder direkt till konstnärerna genom kulturpolitiken i olika former av konstnärslöner, pensioner, inkomstgarantier eller arbetsstipendier.

Att förenkla regelverket inom socialförsäkring, pension och sjukförsäkring för enskilda näringsidkare och egenföretagare vore en väg att gå med tanke på att många av kulturskaparna ofta har många olika typer av uppdrag och tillfällig projektanställningar. Inkomsten är oregelbunden och svår att förutse på förhand.

I framtiden kan arbetsarenan för alltfler kulturskapare bli mer global, så som den redan är för många inom populärkultur som musik, film, litteratur och design. Uppmärksamhet och framgång internationellt sätter fokus på Sverige som nation.

Men minst lika viktigt är det att på riktigt se kulturens roll, den enskilda kulturskaparen med dess nätverk och drivkraft som en enorm potential i att skapa arbetstillfällen, nya mötesplatser och hållbar social- och ekonomisk utveckling i hela Sverige. Kulturskaparens näringspolitiska värde i samhället uppmärksammas allt mer.

Utmaningen är att se den enskilda kulturskaparens egenvärde och underlätta för en mångfald av kulturyttringar. Skapande kan ta tid och ska få ta tid. Det går inte att sätta en prislapp vad kulturen är värd för oss alla. Men utan den fria kulturskaparens kreativitet blir samhället fattigt.

Ytterligare källor

Skriftliga

www.kulturradet.se/verksamhet/Modell-for-kultursamverkan/

www.kulturradet.se/mu-avtalet

Samtal

Staffan Forsell, generaldirektör Kulturrådet.

Ulrica Källén, verksamhetsledare Konstnärlig och Litterära Yrkesutövares
Samarbetsnämnd, KLYS.

Marika Lagercrantz, ordförande KLYS.

Maria Hirvi Ijas, forskare, Cupore.

Tobias Harding, forskare, Høgskolen i Sørøst-Norge.

Josefin Fürst, programkoordinator, Goethe institutet, Sverige.

Vigdis Moe Skarstein, utredningsledare, "Kunstens autonomi og kunstens ekonomi".

Mette Kvandal, seniorrådgivare, Kulturdepartementet, Norge.

Sveinung Golimo, Norska filminstitutet.

Mike van Graan, dramatiker, Sydafrika.